

Innledning

Eksamensoppgaven er denne gangen gitt i form av en praktikumsoppgave, bestående av tre deler. Del I og II reiser sentrale problemstillinger innen faget dynamisk tingsrett, mens del III er hentet fra selskapsretten.

Oppgaven del I

I del I må det tas stilling til tvisten mellom Peder Ås og PPPs konkursbo. Tvisten gjelder omfanget av boets beslagsrett. Konkret er det spørsmål om det aktuelle arealet inngår i konkursbeslaget, eller om Peder Ås kan gjøre gjeldende at arealet tilhører ham. Kandidatene må her ta utgangspunkt i hovedregelen om beslagsretten i dekningsloven § 2-2. Etter denne bestemmelsen har kreditorene rett til dekning i ethvert formuesgode som "tilhører skyldneren" på beslagstiden. Problemstillingen er dermed om det aktuelle arealet tilhørte PPP da konkurs ble åpnet. Det bør gis et pluss til de kandidatene som kort slår fast at "beslagstiden" er tidspunktet for konkursåpning, jf. dekningsloven § 1-4 tredje ledd. Av oppgaveteksten fremgår at dette er 15. november 2020.

Spørsmålet om PPP var eier av det aktuelle arealet da konkurs ble åpnet, må bero på en nærmere vurdering av selskapets eget erverv. Her vil det være en fordel om kandidatene tar utgangspunkt i det alminnelige utgangspunktet om at ingen kan overføre større rett enn man selv har. I det foreliggende tilfellet er det på det rene at arealet tilhørte Peder Ås (H), og at Kari Holm (A) dermed ikke hadde noen rett til å selge det til PPP (B). Det vil være fint om kandidatene slår fast at det ikke foreligger grunnlag for derivativt (avledet) erverv.

Dersom PPP skal ha blitt eier, må det påvises erverv på ekstinktivt grunnlag. Dette innebærer at kandidatene må se nærmere på om det kan ha funnet sted ekstinksjon da PPP erververt eiendommen fra Kari Holm. Kandidatene bør relativt raskt finne frem til tinglysingsloven § 27 som den relevante ekstinksjonsbestemmelsen. Her vil det være naturlig kort å ta stilling til de tre grunnleggende ekstinksjonsvilkårene: (i) legitimasjon, (ii) sikringsakt, og (iii) god tro. Det er på det rene at Kari Holm var legitimert, ettersom hun var "innehaver av grunnbokshjemmelen". Sikringsakten ble gjennomført ved at PPP tinglyste sitt erverv. Det er ingen holdepunkter for at PPP ikke har vært i god tro. Det må gis et pluss til de kandidatene som får frem at "god tro" i denne sammenhengen, også omfatter aktsom god tro. Spørsmålet om god tro må avgjøres ut fra forholdene da sikringsakten ble gjennomført. Slik oppgaveteksten er utformet, er det imidlertid ikke nødvendig å gå inn på en nærmere drøftelse av aktsomhetskravene. Kandidater som kort drøfter spørsmålet om aktsom god tro, skal ikke trekkes for det, men det må gis trekk dersom en slik drøftelse er vidløftig.

Utfordringen i oppgaven ligger i hva som blir rettsvirkningen av at ekstinksjonsvilkårene er oppfylt. Etter tinglysingsloven § 27 er rettsvirkningen at den innsigelse at grunnbokshjemmelen skyldes et ugyldig dokument, ikke kan gjøres gjeldende. I det foreliggende tilfellet har vi imidlertid ikke å gjøre med et "ugyldig dokument". Selv om erververen (B) har trodd at man kjøpt et større areal enn det som er tilfellet, skyldes denne villfarelsen ikke opplysninger i grunnboken. Det er faktiske omstendigheter (steingjerdet, uklarhetene i kartutsnittet og A's mislighold av egen opplysningsplikt) som har fremkalt villfarelsen, ikke grunnboken. Slik oppgaven er formulert, vil det være naturlig at kandidatene kommer inn på hvert av disse forholdene.

For så vidt gjelder det uklare kartutsnittet, bemerkes særskilt at dette ikke er et ugyldig dokument. Selv om et målebrev inneholder uriktige grenseangivelser, er dette ikke noen ugyldighet i tinglysingslovens forstand. Vi er dermed utenfor det området hvor tinglysingsloven § 27 gir grunnlag for ekstinksjonsvirkning. Kandidatene må dermed slå fast at det ikke er grunnlag for ekstinksjon etter tinglysingsloven. Spørsmålet om hva som ligger i "ugyldig dokument" er utførlig behandlet i kandidatenes pensum, og problemstillingen er dessuten fremhevet i undervisningen. Det skal medføre trekk dersom kandidatene mangler kunnskaper om en så sentral bestemmelse som tinglysingsloven § 27.

For så vidt gjelder stengjerdet og betydningen av det, må kandidatene få frem at vi her har å gjøre med et faktisk forhold som ligger utenfor det som reguleres i tinglysingsloven. Dette kan formuleres på ulike måter, og det sentrale ved sensuren må være den begrunnelsen som kandidatene gir. En mulig innfallsvinkel er at grunnbokens positive troverdighet ikke utstrekkes til faktiske forhold. En annen innfallsvinkel er at spørsmålet om hvor grensen går, gjelder rettens innhold, ikke hvem som er eier av den aktuelle parsellen. Uavhengig av hvilken innfallsvinkel som benyttes, må konklusjonen på dette spørsmålet være temmelig klar. Det skal gis trekk dersom det vises mangel på forståelse her.

Det neste spørsmålet blir så om det kan være grunnlag for ekstinksjon på ulovfestet grunnlag. Ekstinksjon på ulovfestet grunnlag er uttrykkelig anført, og spørsmålet må dermed drøftes og avgjøres. Kandidatene må her ta utgangspunkt i de kriteriene som er oppstilt i rettspraksis. Høyesterett har åpnet for at ekstinksjon kan finne sted på ulovfestet grunnlag, men at det i så fall må foreligge "sterke grunner". Vernet av eiendomsretten står sterkt, og dette tilsier i seg selv at terskelen for å tillate ekstinksjon må være svært høy. Særlig gjelder dette når det er tale om ekstinksjon på ulovfestet grunnlag. Kandidater som får frem dette utgangspunktet, skal gis uttelling for det.

Det må dessuten gis et ubetinget pluss til de kandidatene som får frem at henvisningen til "sterke grunner" gir anvisning på en interesseavveining: Hensynet til rette eier skal holdes opp mot hensynet til godtroende omsetningserverver, som har stolt på en eller annen "faktisk legitimasjon" utenfor grunnboken. De sentrale rettsavgjørelsene er her Rt. 1986 s. 1210 (Norske Fjellhus) og Rt. 1992 s. 352 (Sigdal). Det må ved sensuren forutsettes at kandidatene kjenner disse. Før kandidatene går inn på selve interesseavveiningen, må forholdet til de grunnleggende ekstinksjonsvilkårene kort kommenteres.

Som et utgangspunkt må det antas at grunnvilkårene for ekstinksjon på ulovfestet grunnlag er de samme som ellers, det vil si legitimasjon, sikringsakt og god tro. At erververen (B) må være i (aktsom) god tro, sier seg selv. Avhenderens (As) legitimasjon må nødvendigvis ligge et annet sted enn i grunnboken, og spørsmålet blir da om A's legitimasjon er tilstrekkelig sterk. Dette må naturlig nok vurderes konkret. I det foreliggende tilfellet må kandidatene drøfte betydningen av steingjerdet og uklarhetene knyttet til de tomtegrensene som fremgikk av målebrevet. Spørsmålet om det ved ulovfestet ekstinksjon må gjennomføres en sikringsakt, er ikke helt avklart. Det må gis pluss til de kandidatene som ser problemstillingen. Kandidater som problematiserer dette spørsmålet, skal honoreres for det. Slik faktum er presentert, er det nok heller tvilsomt om Kari Holm har vært "legitimert", men det er ved sensuren likegyldig hva kandidatene her lander på. Uavhengig av hvilken løsning som oppstilles, må det uansett forutsettes at grunnvilkårene er oppfylt for å komme videre i drøftelsen.

Forutsatt at grunnvilkårene er oppfylt, må det foretas en interesseavveining for å kunne ta stilling til om ekstinksjon skal finne sted. I rettspraksis har enkelte momenter blitt fremhevet som særlig viktige i denne vurderingen. Det kan her være grunn til å drøfte erververens innrettelse og investeringer, rette eiers passivitet og eventuelt om rette eier på noen måte kan bebreides for at tvisten har oppstått. Det vil også være relevant å se hen til hvor "sterk" avhenderens

legitimasjon er. Det er her et pluss om kandidatene får frem at det utenfor de lovregulerte tilfellene er tale om grader av legitimasjon. Ved sensuren er det sentrale hvordan kandidatene bruker de opplysningene som er gitt i oppgaveteksten. De kandidatene som drøfter kriteriet "sterke grunner" på en måte som viser innsikt og forståelse, skal belønnes rikelig for det. En aktiv bruk av rettspraksis, herunder Rt. 2000 s. 604 (Kjeldsberg) og Rt. 2009 s. 203 (Øyer) må på vanlig måte honoreres.

Det er mulig at noen kandidater vil komme inn på spørsmålet om forholdet mellom reglene om ulovfestet ekstinksjon og menneskerettighetskonvensjonens vern om eiendomsretten. Forholdet mellom norske internregler og de begrensninger som følger av internasjonale konvensjonsforpliktelser, står for tiden i søkelyset. Spørsmålet har vært behandlet i undervisningen, men på bakgrunn av pensumdekningen kan det ikke kreves at kandidatene kommer inn på dette. De som tar opp problemstillingen bør imidlertid få frem at det etter EMK ikke er noe til hinder for ekstinksjon, men at selve ekstinksjonsgrunnlaget må være tilstrekkelig klart og forutberegnelig. Et ekstinksjonsgrunnlag som utelukkende bygger på en skjønsmessig vurdering, vil lett befinne seg i faresonen. Det vil da være vanskelig å forutsi sin rettsstilling og gardere seg mot rettstap. Det reelle spørsmålet er dermed om de kriteriene som er oppstilt i rettspraksis, er tilstrekkelig klare til å gå klar av EMKs krav. De kandidatene som tar opp problemstillingen, skal selvsagt gis et pluss for det, men det er ikke riktig å trekke kandidater som unnlater å nevne dette. Det er derfor fullt mulig å få karakteren A på del I uten at dette spørsmålet er nevnt eller drøftet.

Det kan ellers ikke forventes for meget av selve drøftelsen av ekstinksjon på ulovfestet grunnlag. Kandidater som vurderes mot A eller B, bør imidlertid ha mulighet til å vise seg frem her. Det sentrale er at kandidatene klart får frem at ekstinksjon på ulovfestet grunnlag bare helt unntaksvis kan føre frem. Terskelen er som allerede nevnt svært høy, og ekstinksjon på ulovfestet grunnlag kan dessuten fremstå som problematisk i forhold til regler for vern om eiendomsretten. De kandidatene som sier noe om den betydning dette kan ha for hvor terskelen bør legges, bør selvsagt honoreres for det.

Kandidatene må utforme en konklusjon som avgjør tvisten. Dette innebærer at det skal angis om det omtvistede arealet tilhører Peder Ås, eller om det inngår i konkursbeslaget.

Oppgaven del II

Oppgaven del II er en videreføring av tvisten i del I. Det er nå tale om en suksesjonskonflikt mellom konkursboet (S), som tar beslag i en eiendom, og en godtroende omsetningsserverver (B), som kjøper eiendommen fra den som utad fremstår som berettiget. Kandidatene bør her få frem at det er spørsmål om erververen (B) kan ekstingvere konkursboets (Ss) rett i eiendommen. En fornuftig analyse av konfliktypen skal honoreres, samtidig som det skal trekkes for de som ikke treffer her.

Det bemerkes innledningsvis at rekkefølgen på de to suksesjonene er helt avgjørende for å komme i mål. Ettersom konkursboets beslag er først i tid, vil problemstillingen være om en etterfølgende rettsserverver kan ekstingvere boets rett. Det er således ikke spørsmål om "boet ekstingverte Tastads rett", slik som bostyrer har anført i oppgaven. Her må kandidatene ikke bomme. Det er både i undervisningen og ellers lagt stor vekt på å identifisere hvem som er den "ekstingverende part", og dette må kandidatene forutsettes å kunne. Hovedspørsmålet må være å undersøke om det finnes et ekstinksjonsgrunnlag som kan benyttes på tvisten.

Bostyrer har for det første vist til konkursloven § 100 som rettslig grunnlag for boets ekstinksjon av Hans Tastads rett. Kandidatene må her ta utgangspunkt i lovbestemmelsens ordlyd og vise at denne ikke gir grunnlag for ekstinksjon i et tilfelle som det foreliggende. Første ledd fastslår at skyldneren under konkursen er "uberettiget til å forføye over boets eiendeler": Dette er en

materiell kompetanseregulering, ingen ekstinksjonsregel. Annet ledd gjelder når noen har "oppfylt sin forpliktelse overfor skyldneren, eller rettet en oppsigelse eller lignende påbud til skyldneren": Dette er klart nok ikke tilfellet her. Sensorene kan merke seg at løsningen her egentlig følger av en helt alminnelig lesning av lovteksten. Spørsmålet om det foreligger grunnlag for ekstinksjon, må derfor utledes av et annet grunnlag enn § 100.

Bostyrer har også vist til "tinglysingslovens ekstinksjonsbestemmelser". Det bør her tas utgangspunkt i tinglysingsloven § 23. Etter denne bestemmelsen må en rett som er ervervet ved avtale "for å stå seg i konkurs" være tinglyst senest dagen før konkursåpningen. I et tilfelle som dette er vilkåret umulig å oppfylle, ettersom konkurs allerede er åpnet når ervervet finner sted. Slik sett gir § 23 ikke hjemmel for ekstinksjon på grunnlag av avtale. Kandidatene bør i denne sammenhengen kort kommentere betydningen av at konkursen ikke ble tinglyst, jf. bestemmelsen i konkursloven § 79 annet ledd nr. 3. Det sentrale her er at bestemmelsen ikke er et vilkår for at konkursboet skal ha vern mot etterfølgende rettserverv. Dette følger uttrykkelig av forarbeidene til tinglysingsloven § 23, hvor det heter at tinglysing ikke er "noget vilkår for at boets rett til eiendommen går foran den som har erhvervet en rettighet i eiendommen ved avtale med konkursskyldneren, uten å ha fått denne rettsstiftelse tinglyst før konkursåpningen", se Ot.prp. nr. 9 (1935) s. 39. I forlengelsen av dette uttales samme sted følgende:

"Ved avgjørelsen av hvilken regel loven her bør følge, kan det visstnok sies å være mindre rimelig at den som i god tro erhverver en rett fra konkursskyldneren, må stå tilbake for konkursboet til tross for at det ikke fremgår av grunnboken at hjemmelsinnehaveren er konkurs. Men et sådant tilfelle vil sjelden forekomme. Det kan i så måte henvises til at den nu gjeldende regel, som utkastet oprettholder, ikke vites å ha medført ulemper av denne art. Og det er videre å merke at en motsatt regel lettere kan tenkes å føre til misligheter, f.eks. ved at konkursskyldneren selger eller pantsetter boets eiendom til en som i virkeligheten kjenner til konkursåpningen og som er i ledetog med skyldneren. Det vil kunne være meget vanskelig å skaffe bevis for at han er i ond tro. Sådanne tilfelle vil så meget lettere kunne inntreffe, som det ikke alltid vil være lett for bostyret straks å få på det rene hvilke faste eiendommer boet eier. Det vil da kunne gå adskillig tid før konkursåpningen blir tinglyst vedkommende disse eiendommer."

Enkelte kandidater vil nok drøfte om det kan være grunnlag for anvendelse av ekstinksjonsreguleringen i § 20, jf. § 21. Selv om forholdet åpenbart faller inn under ordlyden, vil systembetraktninger lede til at en slik løsning må forkastes. I dette ligger at det som er sagt i tilknytning til § 23 og tolkingen av den, ville ha blitt helt uten selvstendig mening dersom en annen løsning skulle oppstilles i medhold av § 20, jf. § 21. Hertil kommer at § 23 uansett er en spesialbestemmelse som konkurs, som må gå foran som *lex specialis*. Konsekvensen er dermed at konkursboets beslag i fast eiendom har rettsvern uten registrering.

Konklusjonen må dermed bli at det ikke er grunnlag for ekstinksjon.

Momenter til vurderingen

Oppgaven i del I må betraktes som meget enkel. De problemstillingene oppgaven reiser, hører til de mest sentrale i faget, og kandidatene må her forutsettes å kunne anvende de aktuelle rettsreglene på det faktum som er gitt. Når oppgaven i seg selv ikke er særlig krevende, må det ved sensuren legges tilsvarende stor vekt på argumentasjonskvaliteten.

Oppgaven i del II vil nok lett kunne oppfattes som noe mer utfordrende. Det forutsettes her at kandidatene analyserer saksforholdet på en slik måte at de oppstiller riktig problemstilling. Selv om løsningen egentlig følger av en elementær lovtolkning, vil det i praksis være behov for kunnskap om de underliggende hensyn og forståelse for hvordan disse gjør seg gjeldende. Det

må forventes at dette nok vil kunne by på problemer for de kandidatene som ikke har arbeidet nok med faget.

Ved vurderingen må det gis særlig uttelling til de kandidatene som viser forståelse for metoden i faget. Det skal gis pluss til de som klart identifiserer de enkelte spørsmålene som oppstår i de enkelte tvist, som får frem utgangspunktet, og som drøfter ekstinksjonsreglene som et mulig unntak fra dette utgangspunktet. For de spørsmålene som gjelder lovtolkning, må de kandidatene som viser evne til å tolke lovteksten, honoreres for det.

Erlend Haaskjold

Oppgaven del III

Denne sensorveiledningen gjelder del III, praktikum i selskapsrett. Sensorveiledningen er skrevet uten at Margrethe Buskerud Christoffersen har lest noen besvarelser.

1. Temaet

Oppgaven omhandler organisasjon og representasjon av aksjeselskaper, med vekt på forholdet mellom rett og legitimasjon, og etter læringskravene kreves "god forståelse" av dette temaet.

I hovedlitteraturen for selskapsrett dekkes temaet av Woxholth, Selskapsrett (6. utgave) del 1 punkt 8.4 og del V. og Andenæs, Selskapsrett avsnitt 10.6 og kapittel 21, 23 og 24. Temaene ble behandlet på forelesninger i selskapsrett våren 2021, se disposisjonen kapittel 12 og 13 samt egen gjennomgang på siste forelesning av Buskerud Christoffersen. Flere av oppgavene som er gjennomgått på selskapsrettkurs, omhandler også organisasjon og representasjon av selskaper. Artikkelen i Jussens Venner av Johannes Meyer-Myklestad, "Rett og legitimasjon i aksjeselskapsretten" (JV 2012 s. 346-362) har blitt nevnt som kilde på forelesning. Av rettspraksis er Rt 2005 s. 268 (Panfish) sentral, denne er også behandlet på forelesning.

Samlet sett er temaet godt dekket i undervisningen, men det er grunn til å understreke at mange studenter finner temaet krevende. Det er ulike måter å disponere oppgaver knyttet til aksjeloven § 6-33 på, og min erfaring er at kurslederne velger litt ulik innfallsvinkel. Det må derfor forventes at studentene har ulike disposisjoner, noe som ikke er problematisk så lenge det fremgår at de har forstått reglene og har med de relevante drøftelsene.

2. Opplegget for besvarelsene

Oppgaven omhandler tre tvister, da bostyrer hos Proteinpulverprodusenten AS har fremmet krav om ugyldighet overfor tre ulike avtaleparter. En nærliggende disposisjon er å behandle tvistene hver for seg, og i den grad det er de samme spørsmålene som skal drøftes, kan det gjøres henvisning til tidligere drøftelser. De to siste tvistene, kjøp av utstyr til SPA-avdeling og trimrom, kan også gjøres samlet.

Alle tre tvistene reiser spørsmål om selskapets representant hadde rett til å inngå avtalen, og forutsatt at det manglet rett, om selskapet likevel er bundet etter reglene om legitimasjon i aksjeloven § 6-33. Spørsmålene kunne også vært drøftet etter avtalerettslige fullmaktsregler, men oppgaven spør spesifikt etter drøftelse av aksjerettslige regler. Det er positivt om kandidater påpeker at avtalerettslige regler supplerer aksjeloven, men det er ikke skjønnsomt å bruke mye tid på dette slik oppgaven er formulert.

Oppgaven spør etter prinsipale og subsidiære drøftelser, og det innebærer at dersom det er flere mulige grunnlag for å konstatere manglende rett til å inngå avtalene, må alle behandles.

Videre må legitimasjonsspørsmålene behandles selv om kandidatene kommer til at representanten hadde rett til å inngå avtalene.

3. Er Proteinpulverprodusenten AS bundet av avtale om kjøp av tomt med Kari Holm?

3.1 Hadde styret rett til å inngå kjøpsavtalen?

Det må kunne legges til grunn at det er rett organ som har godkjent avtalen, nemlig styret jf. aksjeloven § 6-12. Spørsmålet er om en avtale om kjøp av tomt for å oppføre representasjonsbolig til kunder og forretningsforbindelser er innenfor virksomhetsangivelsen i vedtektene. Dette beror på en tolkning av vedtektene, og her er det et pluss om kandidatene trekker frem at vedtektene som et utgangspunkt skal tolkes objektivt etter sin ordlyd, se f.eks. Rt. 2012 s. 1628 (Nordavis), men at andre momenter som formål kan vektlegges. Det er antatt i teori og praksis (Rt. 1932 s. 739) at det er tilstrekkelig at det aktuelle tiltaket står i rimelig forbindelse med formålsangivelsen.

Som et klart utgangspunkt ligger det utenfor salg og fremstilling av proteinpulver å gå til innkjøp av en tomt for å oppføre representasjonsboliger. Selv om noen selskaper kan ha et visst behov for slike lokaler, må det sies å være svært perifert fra virksomheten. Man trenger ikke å ha særlig kunnskap om proteinpulverbransjen for å legge til grunn at dette virker som en investering og pengebruk som har lite med den vedtekstfestede virksomheten å gjøre. Det hjelper lite at det er lagt til «i den forbindelse» i virksomhetsangivelsen. Kandidater som trekker inn at dette er en disposisjon som ligger langt utenfor hva aksjeeierne kunne forutse, og at aksjeeiernes investeringer har behov for beskyttelse, må premieres.

Etter mitt syn er det relativt opplagt at kjøpet er i strid med vedtektene, men dersom noen argumenterer overbevisende for det motsatte resultat, bør det ikke trekkes. Dersom det konkluderes med at avtalen er i strid med vedtektene, er avtalen ikke bindende, da det følger av ulovfestede prinsipper at vedtektene legger rammene for selskapets virksomhet.

3.2 Forutsatt brudd på vedtektene – er avtalen likevel bindende?

Forutsatt at kjøp av tomten ligger utenfor vedtektene, er det spørsmål om avtalen likevel er bindende for selskapet etter aksjerettslige regler. Det krever at vilkårene i aksjeloven § 6-33 er oppfylt. Det kan slås fast at avtalen ble inngått av styrets leder som har representasjonsrett etter § 6-31, slik at bestemmelsen får anvendelse. Videre har han manglet kompetanse, og spørsmålet er dermed om Holm var i god tro og i motsatt fall, om det er i strid med redelighet av henne å gjøre avtalen gjeldende.

Var Holm i god tro? Det følger av Rt. 2005 s. 268 (Panfish) at det ikke kan utledes noen undersøkelsesplikt av § 6-33, og at medkontrahenten kan legge til grunn at selskapsinterne forhold er i orden med mindre det foreligger holdepunkter for noe annet. I dette tilfelle sier Holm at hun ikke kjente til begrensninger i vedtektene. Selv om hun ikke har undersøkelsesplikt, er det relevant at det følger av foretaksregisterloven § 10-1 første ledd, at registrert informasjon anses kjent. Spørsmålet blir dermed om Holm kan være i god tro om at avtalen er i strid med vedtektene, hvis det forutsettes at hun kjente til virksomhetsangivelsen. Utgangspunktet fra Panfish-saken om at hun kan legge til grunn at selskapsinterne forhold er i orden, tilsier at hun kan ha grunn til å tro at kjøpet hadde tilstrekkelig sammenheng med virksomheten. På den annen side – dette ligger så langt unna produksjon og salg av proteinpulver, at det kan være grunn til å si at hun ikke kan være i god tro. Etter mitt syn må begge løsninger godtas, så lenge kandidatene viser forståelse for problematikken.

Det siste vilkåret for at selskapet skal være ubundet, er at selskapet godtgjør at det er i strid med redelighet om Marte gjør avtalen gjeldende, gitt at hun ikke var i god tro. Som det klare hovedregel må spørsmålet besvares bekreftende – hvis man vet at selskapets representant ikke

har rett til å inngå avtalen, er det ikke redelig å fastholde avtalen. Spørsmålet er om det er noen forhold i denne avtalen som tilsier at det ikke er i strid med redelighet om Kari fastholder avtalen, selv om hun ikke var i god tro. Det kunne være at det har gått tid og at tomten faktisk er bebygd.

Noen kandidater kan komme til å trekke inn Publisitetsdirektivet artikkel 9, som aksjeloven § 6-33 bygger på. Etter direktivet så kan avtalen bli bindende dersom medkontrahenten kjente til eller «ikke kunne være uvitende om» vedtektsstriden. Det er altså en litt annen ordlyd enn i 6-33, hvor vilkåret er at medkontrahenten skal være i god tro og det ikke skal være i strid med redelighet å gjøre avtalen gjeldende. Det er anført i juridisk teori (Tore Bråthen) at siden direktivets godtrokrav minner om et krav om grov uaktsomhet for at selskapet skal kunne være ubundet, altså et strengere vilkår for ubundethet enn i § 6-33, så må redelighetskravet ut fra harmoniseringshensyn tolkes slik at det ikke er uredelig å påberope avtalen når det bare er utvist simpel uaktsomhet. Dette synspunktet fremgår ikke av Woxholth eller Andenæs som er anbefalt litteratur, men det er nevnt på forelesning. Kandidater som ikke tar opp dette, bør ikke trekkes. Kandidater som tar det opp og viser forståelse, bør premieres.

Samlet sett er det min vurdering at den beste løsningen er at avtalen ikke er bindende, fordi selskapet kan godtgjøre at Kari ikke var i god tro og det er uredelig å påberope avtalen. Men begge løsninger må godtas. Kandidatene trenger ikke drøfte hvordan ugyldighet eventuelt skal gjennomføres.

4. Er Proteinpulverprodusenten AS bundet av avtale om kjøp av utstyr til trimrommet?

4.1 Hadde Vold rett til å inngå kjøpsavtalen?

Det var daglig leder Ole Vold som inngikk avtale om kjøp av utstyr til trimrom for kr. 4 millioner til representasjonsboligen. Dette reiser både spørsmål om det var innenfor vedtektenes virksomhetsangivelse og innenfor daglig leders kompetanseområde å treffe en slik beslutning.

Når det gjelder virksomhetsangivelsen, er det på det rene at kjøp av utstyr til trimrom på en representasjonsbolig har lite med fremstilling og salg av proteinpulver å gjøre. Det kan imidlertid være grunn til å vurdere kjøpet av utstyr isolert, altså uavhengig av representasjonsboligen, slik at spørsmålet er om innredning av trimrom har tilstrekkelig sammenheng med den vedtektsfestede virksomheten. Hadde selskapet skullet montere utstyret i selskapets eksisterende lokaler, kunne det ha tilstrekkelig sammenheng. Begge løsninger må imidlertid aksepteres.

Det andre spørsmålet er om daglig leder hadde kompetanse til å inngå avtalen. Det følger av aksjeloven § 6-14 at daglig leders kompetanse gjelder daglig ledelse av selskapet, og dette er avgrenset i annet ledd til ikke å omfatte saker som «etter selskapets forhold er av uvanlig art eller stor betydning». Virksomhetsangivelsen i vedtektene er relevant også her, for å avgjøre hva som er uvanlig art. Etter mitt syn må innredning av trimrom for en så høy pris som Vold betalte anses å være uvanlig art. Hvorvidt det er stor betydning beror på selskapets kapitalforhold, og det vet vi lite om. Det må imidlertid være forsvarlig å komme til at kjøpet ligger utenfor daglig leders kompetanse fordi det var av uvanlig art.

4.2 Forutsatt manglende rett – er avtalen likevel bindende?

Kandidatene kan raskt slå fast at daglig leder har representasjonsrett jf aksjeloven § 6-31, og således er innenfor personkretsen selskapet har risikoen for etter § 6-33. Forutsatt vedtektsstrid og utenfor daglig ledelse, er det første spørsmålet om selskapet kan godtgjøre at leverandøren ikke var i god tro. Dette bør drøftes hver for seg for de to forholdene.

Når det gjelder vedtektsstriden, er utgangspunktet som for Kari Holm, at leverandøren kan legge til grunn at selskapsinterne forhold er i orden, men må forutsettes å kjenne til vedtektenes

virksomhetsangivelse. Kandidatene kan her vise til de rettslige utgangspunktene under punkt 3.2. Siden trimrom har nærmere sammenheng med salg av proteinpulver, er jeg tilbøyelig til å mene at leverandøren kan sies å være i god tro slik at avtalen er bindende. Forutsatt manglende god tro, kan det spørres om det er i strid med redelighet av leverandøren å påberope avtalen. Det kan jeg ikke se at det er holdepunkter for her, med forbehold for synspunktene knyttet til publisitetsdirektivet trukket frem ovenfor.

I spørsmålet om leverandøren kunne være i god tro om at avtalen ikke er omfattet av daglig ledelse, er igjen utgangspunktet et han kan forutsette at daglig leder har tilstrekkelig kompetanse. I dette tilfellet er han også utstyrt med representasjonsrett, noe som indikerer at han er en person selskapet har tillit til. Begge løsninger må aksepteres, men det synes mest hensiktsmessig å komme til at leverandøren var i god tro.

Hvis publisitetsdirektivet trekkes inn i spørsmålet om betydningen av daglig leders manglende kompetanse, så er regelen i artikkel 9 nr. 1 at kompetansebrist kan påberopes av selskapet uavhengig av medkontrahentens gode tro. Det kan tale for at godtrokravet her skal tolkes strengt, det vil si at det skal mye til før medkontrahenten er i god tro. Direktivet taler også for at det er ureddelig å påberope avtalen når medkontrahenten ikke er i god tro, ut fra en harmoniseringstanke. Igjen bør ikke kandidater som ikke ser dette trekkes, men de som ser det kan premieres.

5. Er Proteinpulverprodusenten AS bundet av avtale om kjøp av vinkjeller?

5.1 Hadde Vold rett til å inngå kjøpsavtalen?

Det er daglig leder Ole Vold som også inngikk avtale om kjøp av utstyr til vinkjeller for kr. 3 millioner til den andre representasjonsboligen, og igjen er det spørsmål om dette er innenfor vedtektenes virksomhetsangivelse og om det var innenfor daglig leders kompetanse å treffe en slik beslutning.

Denne drøftelsen kan gjøres kort, ved å vise til drøftelsene foran. Forskjellen her er at vinkjeller vanskelig kan ha sammenheng med selskapets virksomhet, slik at det er mest forsvarlig å konkludere med at kjøpet ligger utenfor virksomhetsangivelsen i vedtektene og daglig leders kompetanse etter aksjeloven § 6-12.

5.2 Forutsatt manglende rett – er avtalen likevel bindende?

Også i spørsmålet om selskapet er bundet etter aksjeloven § 6-33, er det grunn til å vise til tidligere drøftelser. Etter mitt syn er det mest nærliggende å si at leverandøren av vinkjelleren ikke kan være i god tro verken når det gjelder daglig leders kompetanse eller vedtektsstriden.

6. Avsluttende vurdering

Opgaven reiser svært sentrale problemstillinger, og det må kunne forventes at kandidatene finner frem relevante bestemmelser i aksjeloven og viser forståelse for innholdet. Ellers minnes avslutningsvis om den vanlige formuleringen:

«På grunn av pandemien har all undervisning ved Det juridiske fakultet blitt gjennomført digitalt vårsemestret 2021. Tilgangen til lesesalsplasser har vært mer begrenset enn i et vanlig semester. Pandemien har gjort den generelle studiesituasjonen svært krevende for studentene. Karaktersettingen skal ta hensyn til dette.»

Margrethe Buskerud Christoffersen